

Rättsintyg

Rättsmedicinalverkets roll
i skadedokumentation och bedömning
av skador

Johanna Loisel

Överläkare, specialist i rättsmedicin

RÄTTSMEDICINALVERKET

Strypvåld – risker, skador och juridiska perspektiv
Stockholm 27–28 augusti 2025

Vårt uppdrag

- Rättsmedicinalverket är en expertmyndighet inom rättsväsendet och fungerar som den medicinska länken i rättskedjan.
- Vi arbetar med brottsutredningar och rättspsykiatriska utredningar på uppdrag av polis, åklagare, domstolar och kriminalvård.
- Myndigheten har tre stora verksamhetsområden: rättspsykiatri, rättsgenetik och rättskemi, samt **rättsmedicin**

RÄTTSMEDICINALVERKET

Strypvåld – risker, skador och juridiska perspektiv

Disposition

- Kort historisk tillbakablick (1)
- Vad är syftet med ett rättsintyg? (2)
- Vad ska beställaren kunna förvänta sig? – Nya riktlinjer (3)
- Hur arbetar RMV med rättsintyg idag (4)
- Utmaningar – hur blir vi bättre tillsammans? (5)

RÄTTSMEDICINALVERKET

Kort historik

- Rättsmedicinalverket (RMV), närmare bestämt Rättsmedicin, fick huvudansvaret för arbetet med rättsintyg den 1 januari 2006 då det infördes en ny lag
- Lag (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott
- Syftet var att höja kvalitén på rättsintygen genom centralisering (en huvudsaklig utfärdare)
- Myndigheten snabbutbildade ett antal läkare som skulle arbeta på distans ("kontrakterade rättsintygsskrivande läkare")
- Genomförandet resulterade inte i önskad kvalitet och RMV behövde tänka om

RÄTTSMEDICINALVERKET

Nu ordning för rättsintyg

Justitiedepartementet har i departementspromemorian »Ny ordning för utfärdandet av rättsintyg» (Ds 2003:3) föreslagit förändringar, som syftar till att höja kvaliteten på rättsintygen. Läkarförbundet instämmer i sitt remissvar i utredningens grundläggande förslag. Detta ska enligt förslaget ske genom att ansvaret centraliseras och att landets rättsintyg samlas på färre, för uppgiften särskilt utbildade, läkare.

Men på vissa punkter är Läkarförbundet starkt kritiskt. Det är en kritik baserad på den stora erfarenhet och kunskap som finns i läkarkåren inom detta område, främst genom Sveriges Rättsmedicinalförbund.

För det första har utredaren en oralistisk bedömning av den tids- och resurstillgång som krävs för att genomföra reformen. Det gäller tidsram för genomförande, tid för utbildning och kostnader för implementering. Läkarförbundet anser att även de beräknade resurserna för den föreslagna organisationen är för knappa. Reformen riskerar därför att gå till historien som ytterligare en fiktiv kvalitetsåtgärd, såvida inte ytterligare resurser tillförs.

Det är till exempel oralistiskt att utgå från att de samlade kostnaderna för utbildning av 120 kontrakterade »rättsintygsläkare» och 150 ytterligare läkare, endast skulle kosta ca 600 000 kronor per år. Vidare måste den föreslagna ersättningsnivån för »rättsintygsläkarna» betraktas som så låg att den riskerar att medföra såväl rekryteringsproblem som en alltför snabb och hög omsättning bland berörda läkare.

För det andra är det viktigt att läkare med rättsmedicinsk specialitet ska kunna skriva egna självständiga intyg. Det bör även provas om detta också ska gälla övriga läkare knutna till Rättsmedicinalverket (RMV). Standardiserade formulär för rättsintyg kan teoretiskt ge mer uniforma rättsintyg, men begränsar samtidigt möjligheterna till unika och individuella bedömningar. Men det är givetvis också nödvändigt att intygsskrivande läkare i varje enskilt fall får tydliga direktiv om vilka frågor som särskilt ska uppmärksammas, av den myndighet som begär rättsintyget.

Läkarförbundet välkomnar däremot förslaget till formulär för rättsintyg för öv-

riga läkare. I det här sammanhanget vill Läkarförbundet dock framhålla vikten av att utbildning och stöd även ges åt läkare som som formellt inte knys till RMV. Som exempel kan nämnas distriktsläkare och läkare som på jourtid får ta emot patienter som utsatts för våldsbrott och där en undersökning av en för rättsintygen särskild utbildad kliniker alternativt rättsmedicinare inte kan inväntas.

För det tredje vill Läkarförbundet också framhålla behovet av att möjligheten att skriva rättsintyg på fritiden mot ersättning tills vidare måste kvarstå. Utredaren har inte klargjort hur läkarförsörjningen ska tryggas. Idag finns inget utrymme för att skriva rättsintyg på tjänstetid för offentligt anställda läkare. Därför måste möjligheten att mot ersättning skriva rättsintyg på fritiden finnas kvar. Likaså måste beräkningsgrunden för utfärdande av intyg från privatläkare vara en annan än för offentligt anställda läkare.

Slutligen måste utredningens förslag om sekretessbrytande bestämmelse också direkt avvisas. Innebörden av förslaget blir totalt sekretessgenombrott i brottmål, vilket medför en oacceptabelt vidsträckt lättnad i sekretessen. Läkarförbundet menar att konsekvenserna av detta inte har belysts tillräckligt. Ingen människa ska hindras från att söka vård av rådså för att de uppgifter som ges i fortsättande till läkaren en dag kan komma att föras vidare.

Det finns många förtjänster med utredningens förslag. Utredaren har på många punkter bekräftat redan kända problem med rättsintyg, och sökt lämna förslag som höjer kvaliteten och löser nuvarande problem. Men på viktiga punkter måste Justitiedepartementet komplettera och tänka om för att målet ska uppnås.

Cecilia Curtelius Larsson

Cecilia Curtelius Larsson
förbundsjurist
cecilia.curtelius.larsson@sf.se

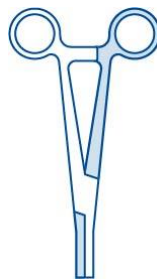
Kort historik, forts:

- Från och med januari 2017 anställdes istället s.k. **Forensiska Dokumentationsläkare** (FD-läkare) på ett antal orter i Sverige
- Dessa läkare är inte specialister i rättsmedicin men legitimerade läkare och har genomgått en 3 dagar lång utbildning i skadedokumentation av RMV
- FD-läkarnas uppdrag är att dokumentera skador på orter långt ifrån våra enheter, och därmed förse RMV med ett högkvalitativt underlag
- FD-läkarna skriver inte rättsintyg, dvs. de bedömer inte hur fynden uppstått

Del 2: Rättsmedicins roll i utredningen av ett våldsbrott

- Klinisk rättsmedicin: så kallas en rättsläkarundersökning av en målsägande eller en misstänkt
- Syftet är att *sakligt och opartiskt* dokumentera skador & fynd. Ibland ingår även spårsäkring.
- Slutprodukten kallas Rättsintyg

RÄTTSMEDICINALVERKET

Vad är ett rättsintyg?

- Intyg avseende levande personer
- Redovisar skador och andra undersökningsfynd
- Innehåller en bedömning om vad som kan ha orsakat skadorna
- Viktigt bevis i polisens förundersökning av ett misstänkt brott
- Viktigt bevis i en kommande rättegång

Vilken typ av våld?

Vilka tillhyggen användes?

Har våldet varit livshotande?

Vad är syftet med ett rättsintyg?

- Varför går det inte lika bra med en journalkopia?

	PATIENTJOURNAL	RÄTTSINTYG
SPRÅK	Latin och medicinska begrepp	Svenska. Språket särskilt anpassat för att mottagarna ska förstå.
SYFTE	Upprättad enligt kraven i Patientdatalagen: att bidra till en god och säker vård	Bedöma medicinska fynd i relation till ett misstänkt brott
MOTTAGARE	Andra läkare, medicinsk personal	Polis, åklagare, domstol
BEDÖMER	Patientens medicinska tillstånd utifrån vårdbehov, behov av övervakning och behandlingsaspekter	Skadors uppkomstsätt, ålder och allvarlighetsgrad
SEKRETESS	Ja (i allmänhet krävs patientens tillstånd)	Nej

"Blivit knivskuren i pannan"

Del 3: Vad ska beställaren kunna förvänta sig

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-1054, Artikelnummer 2024-9-9238
Utgivare: Chefsjurist Pär Ödman, Socialstyrelsen

Rättsmedicinalverkets föreskrifter om rättsintyg;

beslutade den 9 september 2024.

Rättsmedicinalverket föreskriver följande med stöd av 4 § 1 förordningen (2005:1063) om rättsintyg i anledning av brott.

Föreskrifterna är utarbetade efter att Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Socialstyrelsen har getts tillfälle att yttra sig.

**HSLF-FS
2024:21**

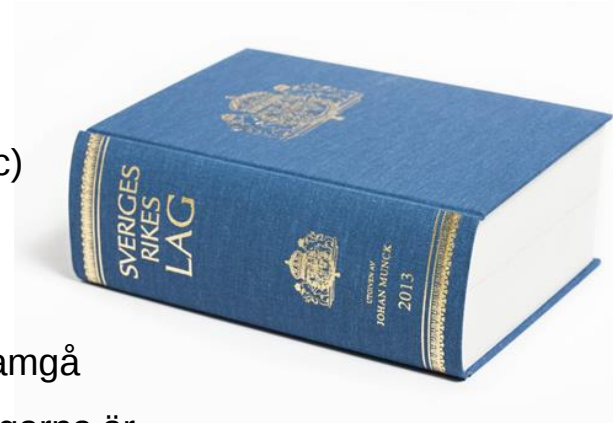
Utkom från trycket
den 27 september 2024

RÄTTSMEDICINALVERKET

Föreskrifter för större enhetlighet och högre kvalitet

- Noggrannhet och omsorg
- Tydligt formulerat, medicinska termer ska förklaras
- Det ska förklaras varifrån olika uppgifter härrör (patient, polis, journal etc)
- Olika versioner av händelseförloppet ska beaktas
- Relevanta fakta om bildmaterial (fotografier) ska redovisas
- Vem som har gjort ev. undersökning (av intygspersonen) och när ska framgå
- Intygsutfärdaren ska i sitt utlåtande gradera hur säkra/osäkra bedömningarna är
- Vad som alltid ska bedömas (uppkomstsätt, ålder, allvarlighetsgrad och risk för men)

Vilka frågor ska besvaras i ett rättsintyg?

1. Mottagaren får en **redovisning** av vilka fynd (bilder) som den undersökta personen uppvisat.
2. **Orsaken** till fynden/skadorna bedöms i relation till det som påstås ha inträffat i saken (mä, mt). Ett viktigt samarbete mellan RMV, PM och ÅM (relevant utredningsunderlag).
3. Skadornas **ålder** bedöms i relation till aktuell brottstid – brottstider. Återigen: ett viktigt samarbete med beställaren; tex att fotografier är daterade.
4. Skadornas **allvarlighetsgrad** och risken för bestående fysiska **men** bedöms. Fokus på livshotande skada – livshotande tillstånd.

Del 4: Hur vi arbetar med rättsintyg idag?

RÄTTSMEDICINALVERKET

Strypvåld – risker, skador och juridiska perspektiv

RMV har prioriterat arbetet med rättsintyg

- I maj 2023 fick RMV ett regeringsuppdrag att utveckla arbetet med rättsintyg
- Tre huvuduppdrag:
 - Vidareutveckla formerna skadedokumentation (tex digitala lösningar)
 - Undersöka möjligheten att öka den geografiska tillgängligheten
 - Förbättra intern kunskapsuppbyggnad och sprida kunskap om rättsintyg
- Synpunkter inhämtades inte bara från Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, utan även från flera övriga berörda aktörer (NOA, FD-läkare, NCK, leverantörer mm)
- Förutom en ny mobilapplikation som just nu utvärderas och testas har arbetet dessutom lett fram till en ny **kunskapsportal** via vår hemsida (rmv.se/rattsintyg) och **föreskrifter** för utfärdandet av rättsintyg som gäller alla läkare

Verksamheter
Våra expertområden

Uppdragsgivare
Du som jobbar med RMV

Berörd
Du och dina närstående

Forskning
Forskning och statistik

Om RMV
Mer om oss

Kontakta oss

>> Rättsintyg

Rättsmedicinalverket är den myndighet som ansvarar för att utfärda rättsintyg, vilket görs på begäran av Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Ett rättsintyg är ett skriftligt medicinskt utlåtande av en läkare om en persons skador eller andra fynd på kroppen. Ett rättsintyg hämtas in för att användas i en brottsutredning eller som bevis i en rättegång.

Jag jobbar inom Polis- eller
Åklagarmyndigheten

Jag jobbar inom hälso- och
sjukvården

Jag är våldsutsatt eller
våldsutövare

Rättsintyg – från begäran till utfärdande

Rättsmedicinalverket är den myndighet som ansvarar för att utfärda rättsintyg, vilket görs på begäran av Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Ett rättsintyg är ett skriftligt medicinskt utlåtande av en läkare om en persons skador eller andra fynd på kroppen. Rättsintyg används i en brottsutredning eller i en rättegång.

Cirka två veckor från begäran till utfärdande.

RÄTTSMEDICINALVERKET

Tre olika underlag till rättsintyg

RMV

Initiala utredningsåtgärder, bevissäkring

- Vilka utredningsåtgärder kan vara viktiga i det initiala skedet - våldsbrott mot person?
 - (Förhör)
 - (Undersökning av fynd/brottsplats, tex bostaden)
 - **Läkarundersökning** med fokus på vård/behandling, läkemedel, röntgen mm (→ ev. rättsintyg)
 - **Spårsäkring** (topsprover, både från misstänkt och målsägande)
 - **Annan typ av provtagning** tex för analys av alkohol och droger
 - **Fotografering!**

RÄTTSMEDICINALVERKET

Foto: Cultura Creative (RF) / Alamy Stock Photo

Initiala utredningsåtgärder, bevissäkring

- *Behövs det skadedokumentation och vem ska/kan utföra den? Var i landet befinner jag mig och var befinner sig brottsoffer eller misstänkt? Hur bråttom är det med undersökning?*
- Hjälpmedel 1: RMVs nya webbplats;
www.rmv.se/rattsintyg
- Hjälpmedel 2: Ring en vän! **Kontakta rättsläkare i beredskap.** Vi svarar i telefon 24/7. Vi har två timmars inställelsetid.

<https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/medicinens-abc/2018/04/skadedokumentation/>

RÄTTSMEDICINALVERKET

Strypvåld – risker, skador och juridiska perspektiv

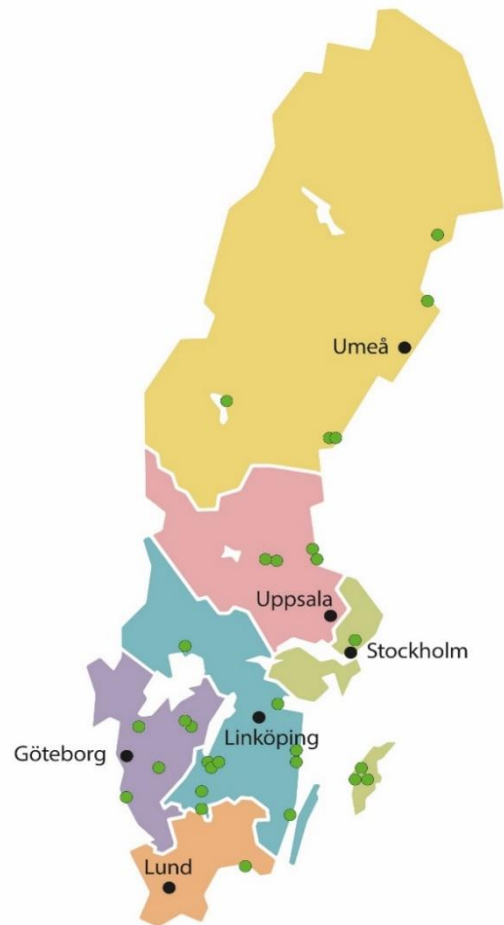
Var finns rättsmedicinsk kompetens?

Sex rättsmedicinska enheter med totalt ca 65 st rättsläkare (ca 45 specialistläkare i rättsmedicin och 20 ST-läkare).

På alla enheter finns **en läkare i beredskap**.

Extern dokumentation: ca 30 st forensiska dokumentationsläkare (FD-läkare)

www.rmv.se/rattsintyg/kontakta-rattsmedicin/ -
Rättsmedicinalverket

RÄTTSMEDICINALVERKET

Del 5: Utmaningar – hur blir vi bättre tillsammans?

- Bra och relevanta undersökningar i "rätt ärenden".
När behöver vi (rättsläkare) få undersöka själva?
Hur gör vi det möjligt?
- Rättsmedicinalverket finns endast på sex orter i Sverige.
- Norra delen av riket präglas av stora avstånd
- Tillgången på rättsläkarkompetens är inte jämnt fördelad
- Skadedokumentation är inte en självklar arbetsuppgift för alla kliniskt verksamma läkare

RÄTTSMEDICINALVERKET

Lösningar?

- Högre nyttjande av RMV:s befintliga FD-läkare
- Högre utnyttjande av RM:s beredskapsjourer för rådgivning
- Polisens egen fotodokumentation. Daterade fotografier, fotografier av hög kvalitet. Undvika privata bilder.
- PM: Använda läkare i klinisk tjänst (regionanställda) med stöd av Patientsäkerhetslagen (2010:659). RMV: Fortbildning/vidareutbildning av regionanställda läkare
- Nya digitala lösningar

MEDICINENS ABC

ABC OM

Skade-dokumentation

När polis och åklagare utreder ett misstänkt brott där fysiskt och/eller sexuellt våld har förekommit är det ofta betydelsefullt att såväl förekomst som avsaknad av skador på både målsäganden (dvs brottsoffret) och den misstänkte finns dokumenterade på ett rättssäkert sätt. Skadedokumentationen kan sedan ligga till grund för ett rättsintyg och därmed vara en del av en rättslig förundersökning. Eftersom skadedokumentation av rättsläkare förutsätter att händelsen är polisanmäld, blir det ofta en kliniskt verksam läkare som gör denna dokumentation i samband med en sjukvårdande insats.

Av 6 kap 9 § patientsäkerhetslagen [1] framgår att läkare som är verksam inom den offentligt bedrivna hälso- och sjukvården är skyldig att utföra undersökningar (och att ge utlåtanden om dessa) på begäran av bl a Polismyndigheten. Alla läkare måste därför kunna dokumentera skador på ett adekvat sätt, även om de inte senare kommer att utfärda rättsintyg.

Denna ABC-artikel redovisar betydelsen av adekvat skadedokumentation och hur den kan göras effektivt och ändamålsenligt.

Anders Rietz,
specialistläkare
(vid artiklens tillkomst
ST-läkare)
• anders.rietz@rmv.se
Johanna Loisel,
överläkare, båda
Rättsmedicinalverket,
rättsmedicinska en-
heten i Umeå

Kvinna som anträffats medvetandesänkt i sin bostad. Förslag till beskrivning: »På det högra ytterörat ses uppskattningsvis 1 cm bred och 3 cm hög blå-röd underhudsblödning längs helix.«

